

Schef dal departament:

Hans-Rudolf Merz

i Bundesgasse 3, 3003 Berna
T 031 322 60 33, F 031 323 38 52
Elisabeth Meyerhans Sarasin, Dieter Leutwyler
www.efd.admin.ch
info@gs-efd.admin.ch

Uffizi federal d'informatica e da telecomunicaziun UFIT

L'UFIT presta per l'entira administraziun federala servetschs en ils secturs da la telecomunicaziun, da la furmaziun d'informatica e da la segirezza operativa ed è responsabel per ils centers da cumpetenza per l'Internet ed il program SAP. Ultra da quai furnescha l'UFIT prestaziuns d'informatica per il DFF, il DATEC e la Chanzlia federala. El coordinescha ils aspects d'interpresa cun ils auters furniturs da prestaziuns departamentals. En vista a la transfurmaziun en in uffizi GEMAP (gestiun cun mandat da prestaziuns e budget global), previsa a partir dal 1. da schaner 2007, ed a l'introducziun da la cumpensaziun da las prestaziuns en l'administraziun federala vegnan adattads l'organisaziun ed ils process interns. A medem temp vegn era rinforzada l'orientaziun vers la clientella.

Plazzas: 519
Budget: 220 758 800.–
Directur: Marius Redli
www.bit.admin.ch

Uffizi federal per edifizis e logistica UFEL

L'UFEL è responsabel per il management d'immobiglias e l'acquisiziun centrala da bains da consum per l'administraziun federala sco era per l'emissiun centrala da datas, la producziun e la distribuziun da las publicaziuns federalas e la producziun da documents da segirezza, en spezial dal passaport svizzer. Ils projects principals per il 2006 en il sector da construcziun en la renovaziun e la sanaziun da la chasa federala a Berna, la reali-

saziun dal nov center da calculaziun da l'administraziun federala a la Fellerstrasse 15 A a Berna e l'emprima etapa da sanaziun da l'edifizis vegl dal Museum naziunal svizzer a Turitg.

Plazzas: 460 (+200 persunal da nettegiar)
Budget: 599 220 300.–
Directur: Gustave E. Marchand
www.bbl.admin.ch

Uffizi federal d'assicuranzas privatas UFAP

L'UFAP surveglia las fatschentas da las societads d'assicuranzas privatas ed intervegn en cas d'irregularitads. La finamira principala è da proteger ils assicurads cunter abus sco era da garantir lur dretgs. Il 1. da fanadur 2003 è l'UFAP vegni transferi dal DFGP al DFF. L'uffizi ha fatg tras ina fasa da restructuraziun che ha manà ad ina reorientaziun da la surveglianza da las assicuranzas. In dals puncts ils pli impurtants en quest context è la garanzia da la solvenza d'in assicurader confurm als ristgs ch'el surpiglia. La reorientaziun è in element central da la revisiun da la lescha davart la surveglianza da las assicuranzas, ch'è vegnida approvada dal parlament ils 17 da december 2004.

Plazzas: 67
Budget: 16 332 300.–
Directur: Herbert Lüthy
www.bpv.admin.ch

Cumissiun federala da bancas CFB

La CFB surveglia las bancas, ils commerziants da valurs mobiliaras, ils fonds d'investiziun, las bursas sco era la publicaziun da participaziuns, las offertas d'acquisiziun publicas ed ils instituts da brevs da pegn. Ils

custs da var 30 milliuns francs portan ils instituts survegliads. La CFB è in'autorità administrativa independenta da la Confederaziun, subordinada administrativamain al DFF.

Plazzas: 162
Budget: 30 546 800.–
Directur: Daniel Zuberbühler
www.ebk.admin.ch

Controlla federala da finanzas CFF

Sco organ suprem ed independent da la Confederaziun per la surveglianza da las finanzas controllascha la CFF en l'administraziun ed en auters organs cun incumbensas publicas sco era tar beneficiaris da subvenziuns che la contabilitad vegnia manada confurm a l'urden e ch'ils meds vegnian duvrads a moda legala ed economica.

Plazzas: 92
Budget: 17 145 200.–
Directur: Kurt Grüter
www.efk.admin.ch

Administraziun federala d'alcohol AFA

En Svizra chaschuna l'abus d'alcohol, ultra da las suffrientschas umanas, custs annuals da pliras milliardas francs. L'AFA ha l'incumbensa d'applitgar la legislaziun d'alcohol e d'influenzar il martgà d'alcohol (senza ils products da fermentaziun sco la biera ed il vin) cun taglias e controllas. La lescha d'alcohol cumpiglia era restricziuns e scuonds da reclama. Alcosuisse, il center da profit da l'AFA, è responsabel per il commerzi d'alcohol d'auta procentuala resp. d'etanol. Ella maina il project «Etha+» che ha la finamira da reducir per var 600 000 tonnas

ad onn las emissiuns da CO₂, chaschunadas dal traffic sin via, cun agiuntar etanol als carburants.

Plazzas: 155
Budget: 33 900 000.–
Directur: Lucien Erard
www.eav.admin.ch

Cassa federala da pensiun PUBLICA

PUBLICA è in'instituziun da dretg public da la Confederaziun. Ella po concluder contracts d'affiliaziun cun organisaziuns affiliadas a la Confederaziun. PUBLICA assurescha il persunal da l'administraziun federala, ils Servetschs dal parlament, las unitads administrativas decentralisadas da la Confederaziun, las cumissiuns federalas da recurs e da cumpromiss, ils tribunals federali e las organisaziuns affiliadas. La finamira principala da PUBLICA per il 2006 è da preparar la midada tecnica al primat da contribuziuns.

Plazzas: 117
Budget: 48 030 718.–
Directur: Werner Hertzog
www.publica.ch

DFE

Swiss Know-how

Plazzas da lavur, furmazion professiunala, creschientscha economica: passa duamilli collavuraturas e collavuratur s'engaschan en il Departament federal d'economia per crear cundiziuns da rom optimalas per ils patruns ed ils lavurants, per l'industria ed il mastergn, per manaschis pitschens e mesauns, ma era per las grondas interpresas multinaziunals.

Il departament dirigia ed accompogna las decisziuns da la politica economica e la realisaziun da quellas. El s'engascha per ina politica che meglierescha las cundiziuns da partenza da la Svizra, sco piazza economica e lieu da perscrutaziun, en la concorrenza globala.

Artitel 101 alinea 1

La Confederaziun defenda ils interess da l'economia svizra en l'exteriur.

Nus vesain mintga di en nossas butias numerus objects «Made in China», ed inqualins discurren perquai d'ina «invasiun» da products da l'Orient extrem. Pli darar vesain nus percenter delegaziuns chinasas che s'interessan per maschinas da tagliar cun laser – e cumpran era quellas. Era sche quai n'è betg uschè evident: l'avertura dals cunfins ed il commerzi liber è en mintga cas era en l'interess da noss pajais.

Departament federal d'economia DFE

Secretariat general

Il Secretariat general è l'organ da stab e da coordinaziun dal DFE. El sustegna e cussegia il schef dal departament en sia lavur quotidiana. Ses champ d'incumbensas cumpiglia la planisaziun, la coordinaziun e la controlla da las fatschentas sco era l'observaziun dals effects da las decisiuns prendidas. En pli presta il SG servetschs per l'entir departament dal DFE en ils secturs resursas umanas, finanzas, logistica, controlling e translaziuns e furnescha cun ses *Information Service Center*, era prestaziuns d'informatica.

Plazzas: 71
Budget: 28 452 000.–
Secretari general: Walter Thurnherr
www.edv.admin.ch

Al Secretariat general èn sutta-mess administrativamain il *Biro per dumondas da consumers* e l'*Organ executiv dal servetsch civil*.

Ils consumers svizzers han access a passa 22 milliuns products e servetschs differents. Il Biro per dumondas da consumers tegna quint tant dals interess dals consumers sco era da l'economia svizra. Per far public ils giavischs dals consumers e rinforzar lur posiziun promova el in'infurmaziun objectiva.

L'onn passà èn var duamilli umens svizzers stads admess al servetsch civil. Els han pudì

declarar a moda vardaiyla ch'els n'èn betg abels da far servetsch militar per motivs da conscienza. L'Organ executiv dal servetsch civil examinescha las dumondas ed organisescha las audiziuns en set centers regiunals en l'entira Svizra. El renconoscha instituziuns che offran la pussaivladad da prestar servetsch civil e cussegia las persunas ed ils manaschis pertutgads.

Secretariat da stadi per l'economia Seco

L'economia cumenza puspè a prosperar. Ina premissa impurtanta per quest svilup positiv èn cundiziuns da basa adattadas, saja quai sin nivel da l'urden politic sco era da la politica economica. Il Seco s'engascha per crear talas cundiziuns. Ils patruns sco era ils lavurants duain pudair profitar d'ina politica orientada a la creschientscha, da l'eliminaziun da barrieras commercialas e d'in sbassament dals auts pretschs en Svizra. Entaifer la politica interna è il Seco il post da colliaziun tranter las interpresas, ils partenaris socials e la politica. El sustegna il svilup regiunal e structural equilibrà da l'economia e garantescha la protecziun dals lavurants. Cun sia politica dal martgà da lavur gida il Seco ad impedir e cumbatter la dischoccupaziun ed uschia a mantegnair la pasch sociala. Il Seco s'engascha per ch'ils bains, servetschs e las investiziuns svizras chattian access a tut ils martgads. Entaifer la politica exteriura collavura

il Seco activamain per stabilir reglas effizientas, gistas e transparentas per l'economia mundiala. Las relaziuns da la Svizra cun l'UE e l'Associazion europeica da commerzi liber vegnan coordinadas dal Biro d'integraziun, in uffizi cuminaivel dal DFAE e dal DFE. Per cumbatter la paupradad s'engascha il Seco per la cooperaziun economica en ils pajais en svilup.

Plazzas: 510
Budget: 754 693 000.–
Directur: Jean-Daniel Gerber
www.seco.admin.ch

Uffizi federal da furmaziun professiunala e da tecnologia UFFT

«Promover l'innovaziun» è il motto dals trais secturs spezial da l'UFFT: la furmaziun professiunala, las scolas autas professiunales e la politica d'innovaziun. Grazia ad ina purschida da scolaziun d'alta qualitat en la furmaziun professiunala, en las scolas autas e grazia ad ina furmaziun cuntinuanta per vita duranta segirain nus la savida en la societad e rinforzain la Svizra sco lieu innovativ ed attractiv per las forzas da lavur qualificadas ed ils investiders. La furmaziun professiunala reglescha la scolaziun da basa ed il perfecziunament e garantescha lur qualitat. Las scolas autas professiunales intermediieschan la savida uschia ch'ella è applitgabla en l'economia ed en la societad e cumpletteschan cun scolaziuns praticas la purschida da studi da las universitads. L'UFFT segirescha cun sia politica d'innovaziun il transfer tranter la

scienza e l'economia. Per quai è responsabla la Cumissium per tecnologia ed innovaziun che promova la perscrutaziun applitgada ed il svilup sco era il transfer d'enconuschientschas e da tecnologia tranter las scolas autas e las interpresas.

Plazzas: 136
Budget: 963 380 000.–
Directura: Ursula Renold
www.bbt.admin.ch

Uffizi federal d'agricultura UFAG

La Svizra ha 106 977 hectaras terren d'agricultura, en las stallas vivan 1 570 000 chaus bie-stga; 193 936 persunas lavuran actualmain en il sector da l'agricultura. La Confederaziun sustegna l'agricultura cun radund 3,5 milliardas francs l'onn. L'UFAG procura che las puras ed ils purs produceschian a moda duraivla ed orientada al martgà vivondas d'alta qualitat. El s'engascha per in'agricultura multifunziunala che contribuescha al provediment da la populaziun, al mantegniment da las basas da vita naturalas ed a l'urbanisaziun decentrala. El sto chattar ina soluziun socialmain raschunaiyla, considerond las pretensiuns da la politica interna e quellas da la politica exteriura. L'UFAG s'occupa dal svilup dal spazi rural e promova la perscrutaziun agrara.

Plazzas: 1031
Budget: 3 554 620 000.–
Directur: Manfred Böttsch
www.blw.admin.ch

Schef dal departament:

Joseph Deiss

Chasa federala ost, 3003 Berna
T 031 322 20 07, F 031 322 21 94
Christophe Hans, Evelyn Kobelt
www.evd.admin.ch

Uffizi federal per veterinaria UFV

il pesch cotschen, il chaun sco era la vatga dattan a nus insatge: vivondas preziasas sco la charn, il latg ed ils ovs, u simplamain il plaschair d'avair in animal da cumpagnia. Mo animals sauns e tegnids bain pon dentant furnir vivondas da buna qualitat. Perquai promova l'UFV mesiras per cumbatter las malsognas d'animals, procura per la produciuon da mangiativas d'emprima qualitat e s'engascha per la protecziun dals animals e da las spezias. Quai na serva betg mo als animals, mabain era als umans en Svizra che pon sa nutrir da vivondas qualitativamain autas e na ston betg temair da s'infectar cun scherms animalics sco salmonellas. Questa qualitat augmenta la vendita da products agriculs svizzers en noss pajais sco era a l'exteriur. L'UFV s'engascha damai tant per il bainstar dals animals sco era dals umans.

Plazzas: 115
Budget: 38 371 000.–
Directur: Hans Wyss
www.bvet.admin.ch

Uffizi federal per il provediment economic dal pajais UFPE

Nus retirain da l'exteriur praticamain 100 pertschient da las materias primas, 80 pertschient da l'energia, radund in terz da las victualias ed ina gronda part dals medicaments impurtants. En collavuraziun cun l'economia privata procura l'UFPE che la populaziun da la Svizra disponia da tut temp dals bains essenziali en quantitads suffizientas. Cun segirar ils imports, far reservas strategicas ed utilizar la produciuon naziunala vegn garantì il provediment da basa cun mangiativas, energia e medicaments. Ultra da quai segirescha l'UFPE era ils transports, ils products industrials sensibels e l'infrastructura IT, indispensabels per il provediment da basa. El prepara plinavant mesiras che lubeschan ina repartiziun guliva dals bains stgars.

Plazzas: 34
Budget: 5 638 000.–
Delegà: Kurt Streiff
www.bwl.admin.ch

Uffizi federal per l'abitat UFA

En Svizra ha mintga persuna en media ina surfatscha d'abitat da radund 44 m²; dus terzs da las abitaziuns a fit èn abitaziuns da 3 u 4 stanzas. L'UFA procura per in provediment commensurà d'abitaziuns da buna qualitat per ils umans en noss pajais. En il center da sias stentas stattan las famiglias cun blers uffants ed entradas bassas sco era las persunas attempadas ed impedidas.

El sustegna construiders privats a realisar u renovar abitaziuns che correspundan als basegns da quellas gruppas. Ultra da quai promova el era la proprietad d'abitat per il diever persunal e las construcziuns innovativas e qualitativamain bunas. L'UFA ha, ensemen cun l'Uffizi federal da giustizia, ina posiziun intermedia tra tranter ils affittaders ed ils locataris. En il sector dal dretg da locaziun emprovan ils dus uffizis d'accordar ils interess dad omaduas varts.

Plazzas: 50
Budget: 171 432 000.–
Directur: Peter Gurtner
www.bwo.admin.ch

Surveglianza dals pretschs

Pli baud gievi per il pretsch d'in café, oz vai per exempel per las tariffas dals medis e dals spitals, ils pretschs dals medicaments, dal current electric, dal gas e da l'aua e per las taxas da rument u las tariffas postalas: la Surveglianza dals pretschs protegia las consumentas ed ils consumers da pretschs excessivs. Ella observa il svilup dals pretschs ed impedescha u revochescha augmentes nunlubids e pretschs che n'èn betg sa svilupads en la concorrenza libra.

Plazzas: 14
Budget: 2 125 600.–
Survegliader dals pretschs: Rudolf Strahm
www.preisueberwacher.admin.ch

Cummissiun da concorrenza CumCo

Cunvegna davart la vendita da cudeschs u da medicaments, recumandaziuns da pretschs, cunvegna da repartiziun regionalas: la CumCo, responsabla per dumondas dal dretg dals cartels, s'engascha a favur da las consumentas e dals consumers e da las interpresas per ina concorrenza funcziunanta. La CumCo, sco autoritad independenta, sa concentrescha sin il cumbat cunter ils cartels, l'isolaziun dal martgà svizzer, il maldiever da posiziuns dominantas sin il martgà e cunter restricziuns statalas da la concorrenza. Ella è ultra da quai responsabla per l'execuziun da la lescha davart il martgà intern e s'engascha per garantir a las interpresas in access liber al martgà en l'entira Svizra.

Plazzas: 46
Budget: 7 555 000.–
Directur: Rolf Dähler
www.weko.ch

Il Departament federal per ambient, traffic, energia e comunicaziun

DATEC

Infrastructura e protecziun da l'ambient sut il medem tetg

Passa 1700 personas en set uffizis federals s'engaschan en il DATEC per in'auta qualitat da vita da la populaziun svizra. Ellas procuran d'ina vart per raits da traffic, da comunicaziun e d'energia efficientas e segiras. Da l'autra vart s'engaschan ellas per in ambient intact e per cuntradas attractivas.

Infrastructuras modernas envers natira intacta: en il DATEC fruntan interess d'utilisaziun e da protecziun savens in sin l'auter. Quai è in fatg positiv, perquai ch'ils divers conflicts pon vegnir schliads uschia sut il medem tetg. Il departament orientescha sias activitads al princip da la duraivladad: ils basegns actuals duain vegnir cuvrids uschia ch'els permettun era anc a las generaziuns futuras da covrir lur basegns – e quai sin plaun social, economic ed ecologic.

La politica da gaud è in exempel tipic per mussar quant difficil ch'igl è da metter sut in tetg las pli differentas pretensiuns. Il gaud duai d'ina vart protegger las zonas abitadas e las infrastructuras cunter privels da la natira, servir sco lieu da recreaziun, furnir aua da baiver schubra ed esser in spazi da viver varià per plantas ed animals. Da l'autra vart pon ils manaschis forestals oz strusch pli covrir ils custs da gestiun. Perquai vegn utilisada memia pouca laina e la tgira dal gaud vegn negligida. Ultra da quai è il gaud sutappost a divers facturs da stress e patescha da setgira, da la polluziun e dals parasits. Il Cussegl federal vul ussa rinforzar cun cleras finamiras l'economia forestala e concentrar sias forzas sin il gaud da protecziun e la biodiversitad. Per quest motiv ha il DATEC instradà ina revisiun da la lescha da gaud.

Artitgel 77 alinea 1

La Confederaziun procura ch'il gaud possa ademplir sias funcziuns da protecziun, da niz e da recreaziun.

Il gaud svizzer covra 30 pertschient da la surfatscha dal pajais ed è in spazi vital per 32 000 spezias d'animals e da plantas. Grazia ad el han 7000 umans lavur en manaschis forestals ed ulteriurs 66 000 en l'industria da laina. Il gaud vegn nizzegià da 30 000 chatschaders cun patenta e da nundumbraivels viandants e curridurs, da possessurs da chauns e rimnabulieus – e betg il davos era dad in pèr originals che tschertgan il contact cun las energias da las plantas e lur spierts, sco per exempel qua en il gaud da l'Ûetliberg sper Ringlikon.

**Departament federal per ambient,
traffich, energia e comunicaziun
DATEC**

Secretariat general

«La VFF SA ha pudì augmentar la prestaziun dal traffic da persunas, ed il maun public survegn danovamain dapli prestaziuns per mintga franc» ubain «La Posta ha pudì augmentar fermamain la cuntentientscha da la clientella.» ... Quai ha communitgà tranter auter il Secretariat general dal DATEC preschentond ils rapports annuals da las interpresas, a las qualas la Confederaziun è participada cun ina maioritad. Il SG controllescha co che las Viafiers federalas svizras, la Posta, Swisscom e Skyguide realiseschan las finamiras strategicas fixadas dal Cussegl federal.

Il SG è il post da stab dal schef dal departament. El planisescha e coordinescha tut las fatschentas dal DATEC. Ad el èn suttamess administrativamain l'Instanza da recurs independenta per radio e televisiun, il Servetsch per l'examinaziun d'accidents en il traffic public, il Biro per l'examinaziun d'accidents d'aviuns, l'Autoritad da regulaziun postal ed il Servetsch per incumbensas spezialas en il sector da la telecomunicaziun.

Plazzas: 105 (incl. 47 da servetschs attribuids administrativamain)
Budget: 152 900 000.–
Secretari general: Hans Werder
www.uvek.admin.ch

**Uffizi federal da traffic
UFT**

«Habemus tunnel», ha cusseglier federal Moritz Leuenberger annunzià ils 28 d'avrigl 2005, suenter che la davosa siglientada ha perforà il nov tunnel da viafier tras il Lötschberg. El ha discurre d'in mument istoric en la construcziun da la Nova lingia da viafier tras las Alps (NEAT). Grazia a la NEAT cun ils dus tunnels al Lötschberg ed al Gottard daventa la rait da viafier svizra considerablmain pli sperta, segira ed efficazia ed ademplescha uschia la pli impurtanta premissa per transferir da la via sin la viafier il traffic da marganzia tras las Alps.

L'UFT è l'uffizi federal dal traffic public. Cun ses trens Intercity, ses trams, sias pendicularas e ses bastiments a vapor dispona la Svizra d'ina rait da traffic spessa ed effizienta. L'UFT procura che la qualitat da questa rait vegnia mantegnida e che las modernisaziuns necessarias vegnian realisadas malgrà il squitsch da spargnar. Dapi l'entschatta 2006 represchenta l'uffizi ultra da quai ils interess da la navigaziun sin il Rain.

Plazzas: 252
Budget: 4 567 300 000.–
Directur: Max Friedli
www.bav.admin.ch

**Uffizi federal d'aviatica civila
UFAC**

«L'UFAC pretenda da la piazza aviatica da Buochs ch'ella surveglia meglier las barrieras lung las pistas per impedir che persunas e vehichels possian sa render sin la pista.» Questa pretensiun è la consequenza da var in tozzel inspeziuns che l'UFAC fa mintg'emna. El na surveglia betmo las plazzas aviaticas ed ils aviuns, mabain era las societads aviaticas, ils manaschis da mantegniment, las firmas da produziun e la controlla dal traffic aviatic. L'UFAC surveglia l'aviatica civila da noss pajais e metta in accent spezial sin la segirezza dal traffic aviatic. El accumpogna per exempel era las proceduras d'avischinaziun a l'eroport da Turitg, las qualas han chaschunà vehementas discussiuns, e gida a concepir las directivas statalas per quest sector che sa mida a moda rasanta.

Plazzas: 230
Budget: 88 800 000.–
Directur: Raymond Cron
www.aviation.admin.ch

**Uffizi federal d'energia
UFE**

«En la politica d'energia èsi necessari d'agir a moda pli consequenta e sperta en l'avegnir. I dovra investiziuns considerablmain pli autas en il sector da las energias renovablas, dapli daners per la perscrutaziun ed ina pli stretga collavuraziun internaziunala». Quai pretenda in «Forum da giuvenils davart las perspectivas energeticas» cun radund 100 giuvenils da l'entira Svizra. Quels èn sa fatschentads a moda intensiva cun las opziuns da l'avegnir energetic da la Svizra ed han contribuì uschia essenzialmain a las «Perspectivas energeticas 2035/2050» da l'UFE. Il Cussegl federal s'occupa quest onn dal rapport cumplexiv, che furma la basa per las directivas da la politica d'energia dals proxims onns.

L'UFE ha l'incumbensa da segirar il provediment d'energia en Svizra. Da nov è el era responsabel per la controlla dals mirs da fermada. Il program Svizra-Energia, che vul reducir il consum d'energia e promover las energias renovablas, marscha cun plaina forza.

Da l'UFE fa era part la Divisiun principala per la segirezza d'implants nuclears (DSN). Quest organ independent surveglia ils implants nuclears svizzers ed ils deposits da ruments radioactivs.

Plazzas: 120 (UFE) 89 (DSN)
Budget: 127 600 000.–
Directur: Walter Steinmann
www.energie-schweiz.ch

Schef dal departament:
Moritz Leuenberger

1 Chasa federala nord, 3003 Berna
T 031 322 55 11, F 031 311 95 76
André Simonazzi
www.uvek.admin.ch

Uffizi federal da vias UVIAS

Tgi che vul survegnir il permiss dad ir cun auto, sto dapi curt temp ademplir dapli premissas ch'enfin qua. Suenter avair reussi a l'examen sto el u ella absolver l'emprim in temp d'emprova da trais onns cun in reschim da sancziuns pli sever. Pir alura e suenter avair frequentà dus dis da curs obligatorics, survegn el u ella il permiss definitiv dad ir cun auto. Questa scolaziun da duas fasas è ina da las differents mesiras per augmentar la segirezza sin nossas vias. In'otra mesira efficazia è stada la sbassada dal limit da promil. Actualmain elavura l'UVIAS in entir program cun il num *Via sicura* per reducir fin il 2010 a moda massiva il dumber da las persunas che moran mintg'onn en il traffic sin via.

L'UVIAS procura ch'il traffic sin las vias svizras funcziuniasche pussaivel senza incaps. Ultra da quai è el responsabel per la construcziun ed il manteniment da la rait da vias nazionalas ed accumpogna la realisaziun da numerus gronds projects da construcziun, fin che la rait da vias è terminada.

Plazzas: 167
Budget: 2 806 000 000.–
Directur: Rudolf Dieterle
www.astra.admin.ch

Uffizi federal da communicaziun UFCOM

«Propaganda zuppada en l'emissiu Traumjob: l'UFCOM crititgescha la Televisiun svizra DRS.» Cunquai che las aspectaturas ed ils aspecturs guardan pli e pli pauc ils blocs da reclama classics, crescha la tentaziun da plazzar reclama nunconvenziunala. L'uffizi intervegn, sch'ina emissiu violescha las prescripziuns da sponsoring da la lescha federala davart radio e televisiun. El na surveglia betg mo las staziuns da radio e da televisiun en Svizra areguard la propaganda zuppada, mabain decida per exempel era sin tge frequenza che quellas astgan emetter lur programs. Ultra da quai procura el che la purschida da la SSR saja disponibla en tut las regiuns dal pajais e per tut las gruppas da la populaziun. Ulteriuras incumbensas impurtantas ademplescha l'UFCOM en il sector da la telecommunicaziun, nua ch'el s'occupa da las numerusas dumondas en connex cun l'avertura dal martgà. La finamira principala da tut sias activitads è da crear kundiziuns da basa optimalas per la comunicaziun en Svizra.

Plazzas: 269
Budget: 76 550 000.–
Directur: Martin Dumermuth
www.bakom.ch

Uffizi federal d'ambient UFAM

«Ils Uranais pacheteschan en il glatscher. – Une folie!» Betg tuts han chapientscha per l'emprova da las pendicularas d'Andermatt da cuvrire ina part dal glatscher dal Gemsstock cun folias da poliester per al proteger cunter las temperaturas pli autas. Tuts èn però d'accord ch'ins sto far insatge cunter il stgudament dal clima. Responsabel per la politica da clima en Svizra è l'UFAM, che suttametta al Cussegl federal ed al parlament mesiras adattadas per reducir las emissiuns da CO₂.

Sco servetsch federal cumpetent per dumondas da l'ambient procura l'UFAM per ecosistems sauns e protegia la fauna e la flora; el protegia dentant era ils umans d'influenzas negativas (canera, polluziun da l'aria e privels da la natira). Per exempel en il sector da la protecziun cunter auas grondas: Las ultimas inundaziuns han mussà ch'ils custs per la prevenziun cun rempars e renaturalisaziuns èn blier pli bass ch'ils custs dals donns, che na sa laschan probablamain mai evitar dal tutfatg. Da preschent sa fatschenta l'UFAM intensivamain cun ils aspects economics da la politica d'ambient; ils instruments da l'economia da martgà permettan numnadamain da proteger ed era d'utilisar a moda efficazia las resursas naturalas. La politica d'ambient gida a spargnar blers daners; sche l'aria è schubra, sa reduceschan per exempel ils custs da sanadad.

Plazzas: 387
Budget: 685 000 000.–
Directur: Bruno Oberle
www.umwelt-schweiz.ch

Uffizi federal dal svilup territorial UFST

Inundaziuns, bovas, lavinas...: ils donns da catastrofas da la natira èn s'augmentads considerablamain en Svizra ils ultims onns. Tge han però la planisaziun dal territori e l'UFST da far cun quai? Il pitschen uffizi federal na po natiralmain betg impedir quests eveniments. Ina buna planisaziun dal territori po dentant reducir ils donns potenzials, per exempel cun procurar che bajetgs ed infrastrukturas na vegnian betg construids en zonas privlusas. Ma en la pratica n'è quai betg uschè simpel e pretenda la collavuraziun da tut ils acturs. L'UFST garantescha la coordinaziun tranter ils servetschs federals involvids, ils chantuns e las vischnancas, per exempel cura ch'i sa tracta d'armonisar il svilup dals abitadis e la planisaziun dal traffic en las aglomeraziuns u d'impedir la construcziun d'abitadis sparpagliads. Il «Rapport 2005 davart il svilup territorial» preschenta novas perspectives en quest regard ed avra la via per l'adattaziun da la lescha davart la planisaziun dal territori.

Plazzas: 63
Budget: 13 555 000.–
Directur: Pierre-Alain Rumley
www.ure.admin.ch

Ils commembers dal Cussegl federal dapi il 1848

En urden cronologic, cun il chantun mintgamai decisiv per l'elecziun e la partida (ils num da las partidas sa drizzan tenor ils num duvrads oz), ils onns en uffizi e las datas personalas.

ZH Jonas Furrer PLD, 1848 – 1861 *3.3.1805 †25.7.1861	AG Emil Welti PLD, 1867 – 1891 *23.4.1825 †24.2.1899	BL Emil Frey PLD, 1891 – 1897 *24.10.1838 †24.12.1922	AG Edmund Schulthess PLD, 1912 – 1935 *2.3.1868 †22.4.1944
BE Ulrich Ochsenbein PLD, 1848 – 1854 *24.11.1811 †3.11.1890	VD Victor Ruffy PLD, 1868 – 1869 *18.1.1823 †29.12.1869	LU Josef Zemp PCD, 1892 – 1908 *2.9.1834 †8.12.1908	GR Felix-Louis Calonder PLD, 1913 – 1920 *7.12.1863 †14.6.1952
VD Henri Druoy PLD, 1848 – 1855 *12.4.1799 †29.3.1855	VD Paul Ceresole PLD, 1870 – 1875 *16.11.1832 †7.1.1905	GE Adrien Lachenal PLD, 1893 – 1899 *19.5.1849 †29.6.1918	GE Gustave Ador PLC, 1917 – 1919 *23.12.1845 †31.3.1928
SO Josef Munzinger PLD, 1848 – 1855 *11.11.1791 †6.2.1855	ZH Johann Jakob Scherer PLD, 1872 – 1878 *10.11.1825 †23.12.1878	VD Eugène Ruffy PLD, 1894 – 1899 *2.8.1854 †25.10.1919	ZH Robert Haab PLD, 1918 – 1929 *8.8.1865 †15.10.1939
TI Stefano Francini PLD, 1848 – 1857 *23.10.1796 †19.7.1857	NE Eugène Borel PLD, 1873 – 1875 *17.6.1835 †14.6.1892	BE Eduard Müller PLD, 1895 – 1919 *12.11.1848 †9.11.1919	BE Karl Scheurer PLD, 1920 – 1929 *27.9.1872 †14.11.1929
AG Friedrich Frey-Herosé PLD, 1848 – 1866 *12.10.1801 †22.9.1873	GL Joachim Heer PLD, 1876 – 1878 *25.9.1825 †1.3.1879	BS Ernst Brenner PLD, 1897 – 1911 *9.12.1856 †11.3.1911	VD Ernest Chuard PLD, 1920 – 1928 *31.7.1857 †9.11.1942
SG Wilhelm Mathias Naeff PLD, 1848 – 1875 *19.2.1802 †21.1.1881	TG Fridolin Anderwert PLD, 1876 – 1880 *19.9.1828 †25.12.1880	NE Robert Comtesse PLD, 1900 – 1912 *14.8.1847 †17.11.1922	FR Jean-Marie Musy PCD, 1920 – 1934 *10.4.1876 †19.4.1952
BE Jakob Stämpfli PLD, 1855 – 1863 *23.2.1820 †15.5.1879	SO Bernhard Hammer PLD, 1876 – 1890 *3.3.1822 †6.4.1907	VD Marc-Emile Ruchet PLD, 1900 – 1912 *14.9.1853 †13.7.1912	TG Heinrich Häberlin PLD, 1920 – 1934 *6.9.1868 †26.2.1947
VD Constant Fornerod PLD, 1855 – 1867 *30.5.1819 †27.11.1899	NE Numa Droz PLD, 1876 – 1892 *27.1.1844 †15.12.1899	ZH Ludwig Forrer PLD, 1903 – 1917 *9.2.1845 †28.9.1921	VD Marcel Pilet-Golaz PLD, 1929 – 1944 *31.12.1889 †11.4.1958
LU Josef Martin Knüsel PLD, 1855 – 1875 *16.11.1813 †14.1.1889	GR Simeon Bavier PLD, 1879 – 1883 *16.9.1825 †27.1.1896	LU Josef Anton Schobinger PCD, 1908 – 1911 *30.1.1849 †27.11.1911	BE Rudolf Minger PPS, 1930 – 1940 *13.11.1881 †23.8.1955
TI Giovanni Battista Pioda PLD, 1855 – 1864 *4.10.1808 †3.11.1882	ZH Wilhelm Friedrich Hertenstein PLD, 1879 – 1888 *5.5.1825 †27.11.1888	SG Arthur Hoffmann PLD, 1911 – 1917 *18.6.1857 †23.7.1927	ZH Albert Meyer PLD, 1930 – 1938 *13.3.1870 †22.10.1953
ZH Jakob Dubs PLD, 1861 – 1872 *26.7.1822 †13.1.1879	VD Louis Ruchonnet PLD, 1881 – 1893 *28.4.1834 †14.9.1893	TI Giuseppe Motta PCD, 1912 – 1940 *29.12.1871 †23.1.1940	AR Johannes Baumann PLD, 1934 – 1940 *27.11.1874 †8.9.1953
BE Carl Schenk PLD, 1864 – 1895 *1.12.1823 †18.7.1895	TG Adolf Deucher PLD, 1883 – 1912 *15.2.1831 †10.7.1912	NE Louis Perrier PLD, 1912 – 1913 *22.5.1849 †16.5.1913	ZG Philipp Etter PCD, 1934 – 1959 *21.12.1891 †23.12.1977
GE Jean-Jacques Challet-Venel PLD, 1864 – 1872 *11.5.1811 †6.8.1893	ZH Walter Hauser PLD, 1889 – 1902 *1.5.1837 †22.10.1902	VD Camille Decoppet PLD, 1912 – 1919 *4.6.1862 †14.1.1925	SO Hermann Obrecht PLD, 1935 – 1940 *26.3.1882 †21.8.1940

ZH **Ernst Wetter**
PLD, 1939 – 1943
*27.8.1877 †10.8.1963

TI **Enrico Celio**
PCD, 1940 – 1950
*19.6.1889 †22.2.1980

SO **Walther Stampfli**
PLD, 1940 – 1947
*3.12.1884 †11.10.1965

BE **Eduard von Steiger**
PPS, 1941 – 1951
*2.7.1881 †10.2.1962

SG **Karl Kobelt**
PLD, 1941 – 1954
*1.8.1891 †5.1.1968

ZH **Ernst Nobs**
PSS, 1944 – 1951
*14.7.1886 †15.3.1957

NE **Max Petitpierre**
PLD, 1945 – 1961
*26.2.1899 †25.3.1994

VD **Rodolphe Rubattel**
PLD, 1948 – 1954
4.9.1896 †18.10.1961

VS **Joseph Escher**
PCD, 1950 – 1954
*17.9.1885 †9.12.1954

BE **Markus Feldmann**
PPS, 1952 – 1958
*21.5.1897 †3.11.1958

ZH **Max Weber**
PSS, 1952 – 1954
*2.8.1897 †2.12.1974

ZH **Hans Streuli**
PLD, 1954 – 1959
*13.7.1892 †23.5.1970

SG **Thomas Holenstein**
PCD, 1955 – 1959
*7.2.1896 †31.10.1962

VD **Paul Chaudet**
PLD, 1955 – 1966
*17.11.1904 †7.8.1977

TI **Giuseppe Lepori**
PCD, 1955 – 1959
*2.6.1902 †6.9.1968

BE **Friedrich Traugott Wahlen**
PPS, 1959 – 1965
*10.4.1899 †7.11.1985

FR **Jean Bourgnecht**
PCD, 1960 – 1962
*16.9.1902 †23.12.1964

ZH **Willy Spühler**
PSS, 1960 – 1970
*31.1.1902 †31.5.1990

OW **Ludwig von Moos**
PCD, 1960 – 1971
*31.1.1910 †26.11.1990

BS **Hans Peter Tschudi**
PSS, 1960 – 1973
*22.10.1913 †30.9.2002

AG **Hans Schaffner**
PLD, 1961 – 1969
*16.12.1908 †26.11.2004

VS **Roger Bonvin**
PCD, 1962 – 1973
*12.9.1907 †5.6.1982

BE **Rudolf Gnägi**
PPS, 1966 – 1979
*3.8.1917 †20.4.1985

TI **Nello Celio**
PLD, 1967 – 1973
*12.2.1914 †29.12.1995

NE **Pierre Graber**
PSS, 1970 – 1978
*6.12.1908 †19.7.2003

ZH **Ernst Brugger**
PLD, 1970 – 1978
*10.3.1914 †20.6.1998

SG **Kurt Furgler**
PCD, 1972 – 1986
*24.6.1924

SO **Willi Ritschard**
PSS, 1974 – 1983
*28.9.1918 †16.10.1983

ZG **Hans Hürlimann**
PCD, 1974 – 1982
*6.4.1918 †22.2.1994

VD **Georges-André Chevallaz**
PLD, 1974 – 1983
*7.2.1915 †8.9.2002

ZH **Fritz Honegger**
PLD, 1978 – 1982
*25.7.1917 †4.3.1999

NE **Pierre Aubert**
PSS, 1978 – 1987
*3.3.1927

GR **Leon Schlumpf**
PPS, 1980 – 1987
*3.2.1925

LU **Alphons Egli**
PCD, 1983 – 1986
*8.10.1924

ZH **Rudolf Friedrich**
PLD, 1983 – 1984
*4.7.1923

SO **Otto Stich**
PSS, 1984 – 1995
*10.1.1927

VD **Jean-Pascal Delamuraz**
PLD, 1984 – 1998
*1.4.1936 †4.10.1998

ZH **Elisabeth Kopp**
PLD, 1984 – 1989
*16.12.1936

AI **Arnold Koller**
PCD, 1987 – 1999
*29.8.1933

TI **Flavio Cotti**
PCD, 1987 – 1999
*18.10.1939

NE **René Felber**
PSS, 1988 – 1993
*14.3.1933

BE **Adolf Ogi**
PPS, 1988 – 2000
*18.7.1942

LU **Kaspar Villiger**
PLD, 1989 – 2003
*5.2.1941

GE **Ruth Dreifuss**
PSS, 1993 – 2002
*9.1.1940

ZH **Moritz Leuenberger**
PSS, 1995
*21.9.1946

VS **Pascal Couchepin**
PLD, 1998
*5.4.1942

AI **Ruth Metzler-Arnold**
PCD, 1999 – 2003
*23.5.1964

FR **Joseph Deiss**
PCD, 1999
*18.1.1946

BE **Samuel Schmid**
PPS, 2001
*8.1.1947

GE **Micheline Calmy-Rey**
PSS, 2003
*8.7.1945

ZH **Christoph Blocher**
PPS, 2004
*11.10.1940

AR **Hans-Rudolf Merz**
PLD, 2004
*10.11.1942

Las deliberaziuns da la dretgira suprema èn publicas, quai ch'è probablamain unic en l'entir mund. Mintga derschader e mintga derschadra exprima sia opiniun davart il cas en preschientscha da las parts pertutgadas, da las medias e dal public e commentescha las opiniuns da ses collegas e da sias collegas. Sch'ìls derschaders na vegnan betg da sa cunvegner durant la seduta, prendan els ina decisiun da maioritàd.

La giudicativa:

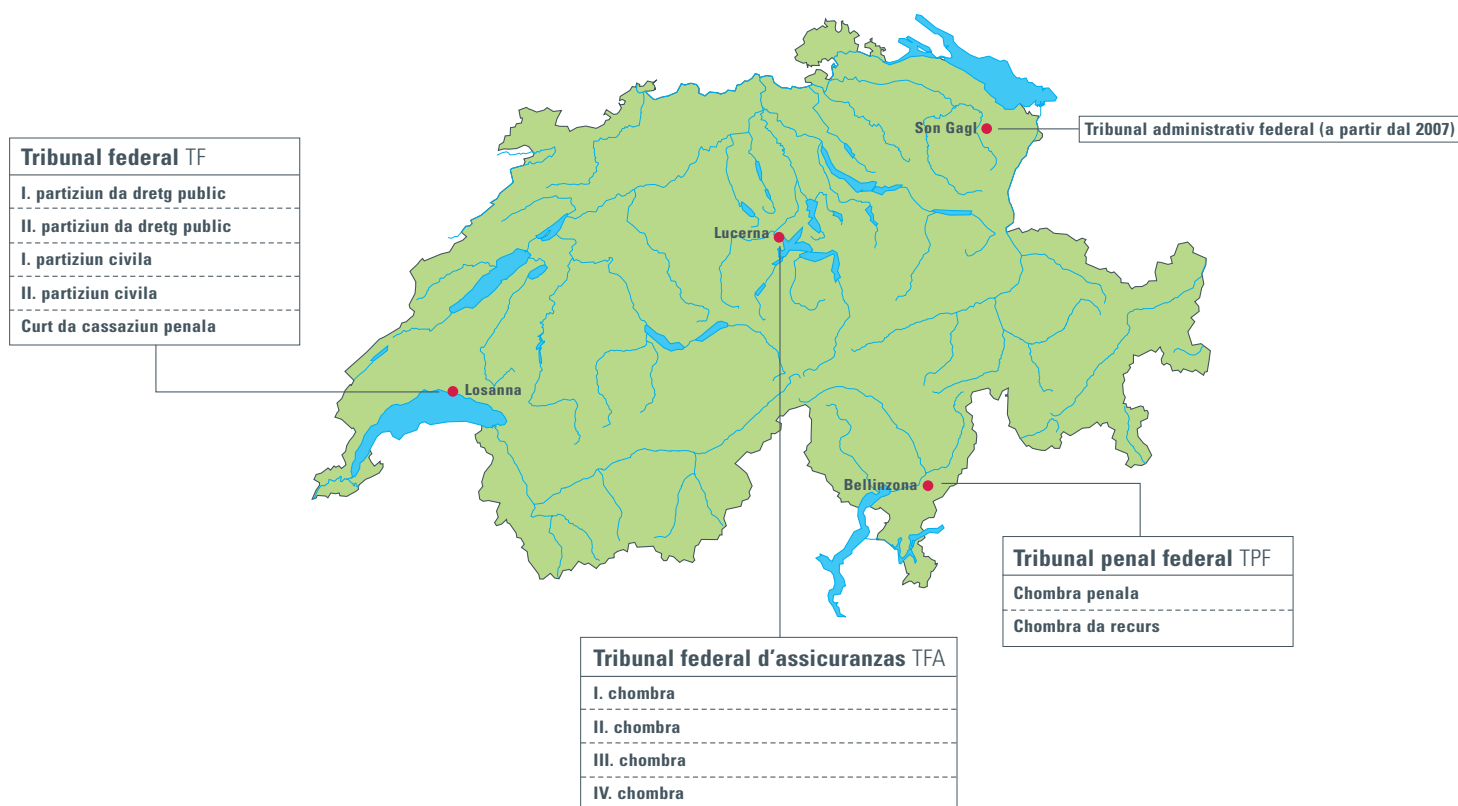

ils tribunaux fédéraux

La terza pussanza

Il Tribunal federal a Losanna ed il Tribunal federal d'assicuranzas a Lucerna furman ensemen la dretgira suprema da la Confederaziun. Sin nivel da las trais pussanzas dal stadi represchentan els, sper l'assemblea federala (legislativa) ed il Cussegl federal (executiva), la pussanza giudiziala (giudicativa). Las instanzas giudizialas federalas vegnan da preschent amplifitgadas: dapi l'avrigl 2004 ha il nov Tribunal penal federal cumenzà sia activitad a Bellinzona.

Las incumbensas da la dretgira suprema

Il Tribunal federal ha differentas incumbensas, particularmain:

- garantir la protecziun dals dretgs constituziunals dals burgais en cas concrets,
- segirar l'applicaziun unifurma dal dretg federal,
- contribuir al svilup dal dretg.

El examinescha sin fundament da recurs, sche las decisiuns da las davosas instanzas chantunals e da las autoritads federalas inferiuras sa cunfan cun il dretg vertent. El procura medemamain che las reglas vertentas per la legislaziun, l'applicaziun dal dretg e la giurisdicziun vegnian respectadas.

Il Tribunal federal n'ha dentant betg la surveglianza suprema sur dals organs da giustia da la Svizra.

El decida en davosa instanza davart cuntraversas giuridicas da

- dretg civil (dispitas tranter persunas),
- dretg penal (proceduras penals cunter singulas persunas),
- dretg public ed administrativ (cuntraversas tranter persunas ed il stadi, tranter chantuns sco era tranter la Confederaziun e chantuns).

Tras sia giurisdicziun contribuescha il Tribunal federal al svilup dal dretg ed a sia adattaziun a las novas circumstanças. Cunter sias decisiuns po vegnir recurri al Tribunal europeic dals dretgs umans a Strasbourg.

La collavuraziun tranter ils tribunals

Il Tribunal federal a Losanna ed il Tribunal federal d'assicuranças a Lucerna coordineschan lur giurisdicziun cun barattar opiniuns, sa radunar ina gia l'onn e cun cooperar en l'administraziun giudiziala (informatica cuminaivla, publicaziun da las sentenzias da princip en la *Collecziun uffiziala*).

Las derschadras ed ils derschaders federals

Els vegnan elegids da l'assemblea federala tenor criteris linguistics, regiunals e politics; la durada d'uffizi è sis onns.

Da princip è la funcziun da derschader federal averta a mintga burgaisa e mintga burgais svizzer. Ina furmaziun giuridica n'è betg necessaria, ma en la pratica è ella la regla.

Ils actuars e las actuaras da dretgira

Pli baud avevan ils actuars e las actuaras da rediger surtut las sentenzias suenter lur pronunzia. Cun l'augment dal volumen dals cas è ina part da la lavur, ch'era resalvada avant als derschaders, vegnida surdada ad els.

Oz participeschan ils actuars a l'instrucziun da las proceduras ed elavuran, en la gronda part dals cas, sezs ils rapports resp. ils sbozs da sentenzias; quels vegnan suttaless per l'approvaziun al derschader d'instrucziun e suenter al gremi giudizial per la decisiun.

A basa da quests documents e dals resultats da las observaziuns fatgas en il decurs da la deliberaziun, a la quala ils actuars participeschan cun vusch consultativa, redigian els il text definitiv da la sentenzia.

Ils Secretariats generals

Ils Secretariats generals dals tribunals èn ils servetschs da stab dals tribunals plenars, da la conferenza dals presidents e da la cumissiun administrativa a Losanna, da la direcziun dal tribunal a Lucerna sco era dals presidents en quai che riguarda dumondas da persunal, d'organiziun, d'administraziun e da finanzas. Els èn a medem temp ils organs directivs dals servetschs dals tribunals.

Ils servetschs dals tribunals adempleschan las suandantas incumbensas:

- *Servetschs da chanzlia*: registratura ed administraziun dals cas giuridics pendents, archiv, controlla da taxas e servetschs generals da secretariat;
- *Servetschs d'administraziun*: servetschs da finanzas, persunal, mobigliar, chasa, segirezza e salter;
- *Servetschs scientific*: informatica, biblioteca, documentaziun e publicaziun da las sentenzias dal Tribunal federal.

Il Tribunal federal

Ils trenta derschaders ed ils trenta derschaders suppleants adempleschan lur incumbensas en ina da las tschintg partziuns dal Tribunal federal a Losanna. Els vegnan sustegnids da duatschient emploiads.

Giuseppe Nay president
PCD, 1989
[1]

Bernard Corboz vicepresident
PLD, 1990
[3]

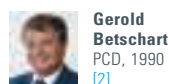
Heinz Aemisegger
PCD, 1986
[1]

Roland Max Schneider
PPS, 1988
[5]

Hans Wiprächtiger
PSS, 1990
[5]

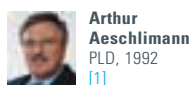
Gerold Betschart
PCD, 1990
[2]

Adrian Hungerbühler
PLD, 1991
[2]

Kathrin Klett
PSS, 1992
[3]

Arthur Aeschlimann
PLD, 1992
[1]

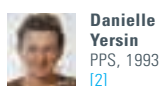
Alain Wurzbürger
PLD, 1993
[2]

Bertrand Reeb
PLC, 1993
[1]

Robert Müller
PCD, 1993
[2]

Danielle Yersin
PPS, 1993
[2]

Michel Féraud
PLD, 1994
[1]

Vera Rottenberg Liatowitsch
PSS, 1994
[3]

Niccolò Raselli
PSS, 1995
[4]

Franz Nyffeler
PPS, 1995
[3]

Ursula Nordmann
PSS, 1997
[4]

Dominique Favre
PSS, 1997
[3]

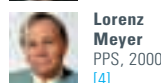
Gilbert Kolly
PCD, 1999
[5]

Elisabeth Escher
PCD, 1999
[4]

Georg Thomas Merkli
PES, 1999
[2]

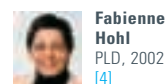
Lorenz Meyer
PPS, 2000
[4]

Peter Karlen
PPS, 2001
[5]

Jean Fonjallaz
PSS, 2002
[1]

Fabienne Hohl
PLD, 2002
[4]

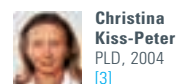
Luca Marazzi
PLD, 2003
[4]

Ivo Eusebio
PCD, 2004
[1]

Andreas Zünd
PSS, 2004
[5]

Christina Kiss-Peter
PLD, 2004
[3]

Las derschadras ed ils derschaders federals surveglian las sentenzias chantunalas e l'execuziun dals chastis. Els èn medemamain responsabels per las incumbensas da la giurisdicziun costituziunala en quests secturs.

[1] **L'emprima partiziun da dretg public** s'occupa dals dretgs fundamentals: recurs pervi da violaziun da garantias da procedura, da la libertad persunala, dals dretgs politics, da la garanzia da proprietad u da la libertad d'opiniun. En sia cumpetenza stattan era ils cas che concernan il dretg da construcziun e da planisaziun, il dretg da protecziun da l'ambient, il dretg funsil, las proceduras d'expropriaziun e l'assistenza giudiziala internaziunala en chaussas penals.

[2] **La segunda partiziun da dretg public** è responsabla per ils dretgs fundamentals oravant tut en dumondas da la libertad economica. Da ses ressort fan era part recurs concernent il dretg administrativ economic, il dretg fiscal, il dretg dals esters, la furmaziun ed il personal dal stadi.

[3] **L'emprima partiziun civila** s'occupa da tut ils process en connex cun il dretg d'obligaziuns. En sia cumpetenza stattan medemamain ils cas che pertutgan la proprietad intellectuala ed il dretg da concurrenza sco era incumbensas da la giurisdicziun costituziunala.

[4] **La segunda partiziun civila** è spezializada sin il dretg da persunas, da famiglia, d'ierta ed il dretg real cuntegnids en il cudesch civil. Ella è medemamain cumpetenta per il dretg d'assicuranza privata e per incumbensas da la giurisdicziun costituziunala. A questa partiziun appartegna ultra da quai la Chombra da scussiu e concurs.

[5] **La Curt da cassaziun penala** surveglia las sentenzias chantunalas e l'execuziun dals chastis. Ella è medemamain responsabla per las incumbensas da la giurisdicziun costituziunala en quests secturs.

Surveglianza dals pretschs, tariffas d'abunament per la diffusiun da programs da radio e televisiun sur la rait da cabel

Il survegliader dals pretschs ha constatà ch'ina offerdra da programs da radio e televisiun via cabel ha pratigà tariffas d'abunament abusivas ed ha perquai fixà in pretsch pli bass. La Cumissiun da recurs per dumondas da concorrenza ha renvià il recurs inoltrà cunter la decisiun dal survegliader dals pretschs; il Tribunal federal ha medemamain renvià il recurs da dretg administrativ. La recurrenta è la suletta offerdra da programs via cabel en ses intschess da provediment; tenor las disas dals consumaders è la recepciun da programs da radio e televisiun via cabel da preschent anc in agen martgà, era en regard a la recepciun da programs via satellit. La tariffa pratigada da l'offerdra n'era damai betg il resultat d'ina concorrenza efficazia. Per determinar il pretsch èsi necessari da partir dals custs stabilids e contabilisads, senza considerar ils custs betg specificitgads d'investiziuns futuras per renovaziuns tecnicas. Il pretsch fixà dal survegliader dals pretschs sto permetter a l'offerdra da realisar in gudogn commensurà (rendita, relaziun da gudogn ed agen chapital). Per pudair determinar l'agen chapital, decisiv per eruir la rendita, quintan las reservas zuppadas sulettamain, sch'ellas pon vegnir cumprovadas e na derivan betg dals pretschs abusivs pratitgads fin ussa.

La procedura avant il Tribunal federal

En general po mintga burgais inoltrar in recurs cun indicaziun dals motivs; alura vegn la cuntrapart envidada da s'exprimer. Il Tribunal federal po ordinar a las parts in'ulteriura corrispondenza avant che pronunziar sia sentenzaia.

Giurisdicziun costituziunala

Il Tribunal federal giuditgescha davart *recurs da dretg public* cunter decisiuns e decrets chantunals pervi da violaziun dals dretgs costituziunals dals burgais. Il pli savens dat el ina reprimanda pervi da l'inobservaziun da garantias da procedura (dretg d'attenziun giuridica, etc.) u pervi da violaziun dal scumond d'arbitrariadad, per exempel en la valitaziun da las cumprovas.

Ils recurs da dretg public permettann d'armonisar las prescripziuns da proceduras chantunals en ils puncts essenzials. Il Tribunal federal n'è dentant betg cumpetent d'examinar, schebain las leschas federalas sa cunfan cun la costituziun.

Fatgs civils

Il Tribunal federal decida davart *appellaziuns* cunter sentenziass cunter sentenziass da las dretgiras chantunals. En cas da cuntraversas da dretg patrimonial sto la valur en lita muntar ad almain 8000 francs. En tut ils fatgs civils che na sutastattan betg a l'appellaziun, è admiss in recurs d'annullaziun, surtut sche la cumpetenzza da dretgiras chantunals è dispitavla.

En process directs giuditgescha il Tribunal federal sco suletta instanza davart cuntraversas tranter in chantun e la Confederaziun u tranter chantuns.

Fatgs penals

Il Tribunal federal giuditgescha surtut *recurs d'annullaziun* cunter sentenziass chantunals. El po dentant sulettamain examinar, schebain quellas violeschan il dretg federal. Sch'il recurs vegn approvà, returna il cas a la preistanza per che quella al possa giuditgar danovamain confurm al dretg federal.

Fatgs administrativs

Il Tribunal federal a Losanna giuditgescha recurs en ils secturs principals dal dretg administrativ da la Confederaziun e dals chantuns, entant ch'il Tribunal federal d'assicuranzas a Lucerna s'occupa da recurs en il sector dal dretg d'assicuranza sociala.

Recurs da dretg administrativa è admiss pervi da violaziun dal dretg federal, constataziun inexacta u incumpletta dals fatgs ed en tscherts cas pervi d'inopportunitad.

Il Tribunal federal d'assicuranzas

Il Tribunal federal d'assicuranzas ha sia sedia a Lucerna ed è ina partiziun dal Tribunal federal organisada da maniera autonoma. Ses indesch derschaders federals ed indesch derschaders suppleants èn responsabels per il dretg d'assicuranza sociala sco part dal dretg administrativ.

Il Tribunal federal d'assicuranzas giuditgescha en davosa istanza davart recurs cunter decisiuns da las dretgiras chantunalas d'assicuranzas u cunter decisiuns d'ulteriuras autoritads en il sector da l'assicuranza sociala federala. Latiers tutgan l'assicuranza per vegls e survivents (AVS), l'assicuranza d'invaliditad (AI), las prestaziuns supplementaras tar l'AVS e l'AI, la prevenziun professiunala (2. pitga), l'assicuranza da mal-sauns, l'assicuranza d'accidents, l'assicuranza militar, l'assicuranza da dischoccupads sco era l'urden da cumpensaziun dal gudogn ed ils supplements da famiglia en l'agricultura.

En quests secturs s'occupa il tribunal surtut da dretgs da prestaziuns – sco rentas, schurnadas u prestaziuns materialas – e d'obligaziuns da contribuziun dals assicurads resp. dals patruns.

Las sentenzias dal tribunal han ina purtada che surpassa il cas singul, ellas èn d'impurtanza per ina interpretaziun armonisanta dal dretg d'assicuranza sociala e per il svilup da quel.

Las derschadras ed ils derschaders federals a Lucerna

Susanne Leuzinger-Naef presidenta
PSS, 1996

Pierre Ferrari vicepresident
PLD, 1996

Ursula Widmer-Schmid
PLD, 1984

Ulrich Meyer
PSS, 1986

Alois Lustenberger
PCD, 1986

Franz Xaver Schön
PCD, 1990

Aldo Borella
PLD, 1993

Rudolf Ursprung
PPS, 2001

Yves Kernen
PPS, 2001

Jean-Maurice Frésard
PSS, 2001

Hansjörg Seiler
PPS, 2005

Ils novs tribunals federals d'emprima instanza

La votaziun dal pievel davart la refurma da la giustia dal mars 2000 ha permess da crear dus novs tribunals federals d'emprima instanza. Quai distgargia dublamain il Tribunal federal: pervi da cuntraversas gia giuditgadas d'ina instanza inferiura vegn recurri adina damain al Tribunal federal. Ultra da quai po el sa limitar a las dumondas da dretg e na sto betg pli controllar anc ina gia ils fatgs gia giuditgads.

Il **Tribunal penal federal** a Bellinzona ha cumenzà sia activitad il 1. d'avrigl 2004. El giuditgescha en emprima instanza ils fatgs penals attribuids a la giurisdicziun federala. Quai èn per exempel gronds cas da criminalitad organisada e criminalitad economica, da lavada da daners suspectus e da corrupziun.

La **Chombra penala** ha remplazzà la Curt penala federala dal Tribunal federal a Losanna, entant che la **Chombra da recurs** ha surpiglià las incumbensas da la Chombra d'accusaziun – sco per exempel l'examinaziun da recurs cunter acts uffizials u omissiuns dal procuratur general da la Confederaziun e dals inquisiturs federals.

i Tribunale penale federale
Casella postale 2720
6501 Bellinzona
T 091 822 62 62
F 091 822 62 42

Las derschadras ed ils derschaders federals a Bellinzona

	Alex Staub president PLD
	Andreas Keller vicepresident PCD
	Emanuel Hochstrasser PPS
	Peter Popp PCD
	Bernard Bertossa PSS
	Sylvia Frei-Hasler PPS
	Myriam Forni PSS
	Daniel Kipfer Fasciati PES
	Barbara Ott PLC
	Tito Ponti PLD
	Walter Wüthrich PSS

Il **futur Tribunal administrativ federal** cumenza sia activitad probablmain il 2007, l'emprim a Berna e sunter a Son Gagl. El vegn a giuditgar recurs cunter decisiuns da l'administraziun federala ed avair surtut trais funcziuns:

Primo reunescha el las radund 30 cumissiuns federalas da recurs ed ils servetschs da recurs che èn gia oz preinstanzas dal Tribunal federal u – sco la Cumissiun da recurs en fatgs d'asil – prenda decisiuns en davosa instanza.

Secundo serra el la largia en quels secturs, nua ch'i na dat oz anc nagina preinstanza: actualmain prenda l'administraziun federala en media radund 3000 decisiuns l'onni, cunter las qualas na po betg vegnir recurri ad ina cumissiun federala da recurs.

Terzo realisescha el il dretg dals burgais ad ina dretgira independenta per tut las cuntraversas giuridicas en ils secturs, en ils quals il Cussegl federal u in departament decidan fin ussa definitivamain.

La durada d'uffizi

La durada d'uffizi dals derschaders è la medesima sco quella dals cummissaris onns, tuttina sco quella dals cummissaris onns. Ella po vegnir terminada anticipadamain cun la vegliadetgna da pensiun u la relaschada d'uffizi. Las premissas per ina relaschada d'uffizi èn la violaziun intenziunada u per greva negligentscha da las obligaziuns d'uffizi u l'incapacitad durabla d'exercitar la funcziun, per exempel pervi da malsogna. La cumpetenza per relaschar in derschader da ses uffizi ha l'assemblea federala che è era l'autoritad da surveglianza dal collegi da derschaders.

Redacziun	Chanzlia federala, servetsch d'infurmaziun
Concept, preschentaziun, cumposiziun	Jeanmaire & Michel AG, Berna
Fotos	Stefan Walter, Turitg
	paginas 21–23 per gronda part: Senn & Stahl, Berna
	paginas 34–37: Hochschule für Gestaltung und Kunst Zürich, direcziun da studi fotografia
Grafica davart las partidas	pagina 26: Michael Hermann, Institut geografic da l'universitad da Turitg
Fotografias da film	pagina 30/31: © Ciné Manufacture, reschia: Jean-Stéphane Bron, www.maisimbundeshuus.ch
Prepress + CTP	Ast & Jakob, Vetsch AG, Köniz
Stampa	Vogt Schild/Habegger Medien AG, Soloturn

Questa publicaziun survegn ins era en tudestg, franzos, talian ed englais; ella po vegnir retratga gratuitamain cun trametter l'adressa sin ina etichetta da tatgar a: UFEL, Distribuziun publicaziuns, CH-3003 Berna u per fax 031 325 50 58 u www.bbl.admin.ch/bundespublikationen

Form. 104.617r

28avla ediziun, 2006

www.admin.ch